

Incredible Initiative

פרשת נח תש"פ

his father's nakedness and told his two brothers outside. ²³ And Shem and Japheth took a garment, laid it upon both their shoulders, and they walked backwards, and covered their father's nakedness; their faces were turned away, and they saw not their father's nakedness.

²⁴ Noah awoke from his wine and realized what his small son had done to him. ²⁵ And he said, "Cursed is Canaan; a slave of slaves shall he be to his brothers."

²⁶ And he said, "Blessed is HASHEM, the God of Shem; and let Canaan be a slave to them.

23. ויקח שם — And Shem . . . took. The verb is in the singular because only Shem took the initiative in this meritorious deed, then Japheth joined him. Therefore, the descendants of Shem (i.e., Jews) were rewarded with the mitzvah of fringed garments [tzitzis]; those of Japheth with burial in Eretz Yisrael [Ezekiel 39:11]; those of Ham were eventually

3 איורי סן
שכר עושי מצוה

צג עליון פרשת נח לתתך 5

ההבדל בין עשיית מצוה לעשיית מצוה בהתאמצות

"ויקח שם ויפת את השמלה" (ט.כג)

"ויקחו לא נאמר אלא ויקח מלמד ששם נתחזק תחילה במצוות... מה פרע להם הקב"ה, לשם פרע לו מצות תכלת בציצית שיהיה מכוסה בה וליפת נתן קבורה בא"י" (תנחומא פרשת נח ט"ו)

הגה"צ רבי אברהם יעקב גורדון זצ"ל מנהל רוחני ישיבת תורת חסד בברסק היה אומר, שחז"ל באו ללמדנו את ההבדל העצום בין דרגה לדרגה בהתאמצות בעבודת ה', למרות שגם שם וגם יפת עסקו יחד במצוות כיבוד אב בזהירות ובהידור וזכו עבודה לשכר נצחי, מ"מ שם שהתאמץ מעט יותר מיפת, יש בשכרו הבדל כה עצום, ששם זכה במצות ציצית ששקולה כנגד כל המצוות ויפת רק זכה שבניו יקברו בימי מלחמת גוג ומגוג. ולמרות שזה עצמו דבר גדול, אך לעומת מצוות ציצית ששקולה כנגד כל המצוות, הוא שכר קטן בהרבה.

שניהם טרחו, שניהם כיבדו את אביהם, שניהם נהגו בזהירות בכבודו, רק שם התאמץ יותר - התאמצות קטנה שיצרה הבדל גדול.

כמה התאמץ יותר? הגה"צ רבי נתן ווכטפויגל זצ"ל מנהל רוחני ישיבת לייקווד אמר שיתכן מאד, שהיה זה הבדל קטן כל כך, שכלפי חוץ לא היתה ההתאמצות היתירה ניכרת, אבל התורה מעידה שהתאמץ מעט יותר וקיבל שכר שונה לחלוטין.

ימלא פי תהלתך עמי ק"ד - לקט רשימות תפלה פ'

6

The three Aramaic words of this last *mishnah* sum up a concept that we have met earlier. Heaven rewards you not only for good deeds but also for the intentions, the planning, the trouble you must have to accomplish the deeds of merit. And this means something further: As R. Asi taught, if a man but thought to perform a *mitzvah* and then was prevented perforce, Scripture accords him merit as if he had done it.⁶³² With or without the deed itself, what counts is the committed will, the earnest readiness to act.

Another conclusion follows: If two people do the identical good deed or study the same chapter of Torah, but the first puts more effort into it—perhaps he travels longer, overcomes more obstacles, works harder to do as much as the other—his achievement has more religious worth than the other's. The Almighty rewards according to the pains taken, the effort expended. As some old lines go, "Things easily acquired are easily lost; those gained without effort are worth what they cost."

כאשר שלם ה' שכר לשם ויפת על מעשיהם אומר לנו רש"י שהיה הבדל גדול ומהותי בין שכרו של שם לזה של יפת. בני שם זכו לטלית של מצוה ובני יפת זכו לקבורה שנאמר: "אתן לגוג מקום שם קבר בישראל" (יחזקאל לט, יא) השאלה היא הרי הקב"ה משלם שכר או עונש במתכונת מדה כנגד מדה והיכן מצינו מדה כנגד מדה בשכר של שם ובשכרו של יפת? מסבירים המפרשים. שם יזם לקיים את המצוה;

מקדש הווי 4 מד

אם נתבונן בדברים, דומה כי נוכל ללמוד מהם מוסר השכל חשוב הנוגע אל כל אחד ואחד מאיתנו. שכן הגה, למעשה, הן שם והן יפת - שניהם עשו את אותו המעשה בדיוק: שניהם לקחו את השמלה על שכמם, וכיסו את ערות אביהם! ההבדל ביניהם - לא היה איפוא בעצם המעשה, אלא במידת המאמץ!

שם - התאמץ יותר מיפת אחיו בקיום המצוה, ולפיכך זכה לשכר רוחני נפלא בדמות מצות ציצית שניתנה לזרעו, בעוד יפת אינו זוכה אלא לקבורה הולמת לבניו לאחר מותם... בניו של שם - יכולים בכל רגע ובכל שניה לקיים מצות עשה מן התורה, אשר השכר שעתידים הם לקבל עליה - עולה על כל דמיון, בעוד בניו של יפת - עדיין לא קיבלו את שכר אביהם עד עצם היום הזה, ורק לעתיד לבוא - הם יזכו לראותו בהזדמנות אחת ויחידה, כאשר יזכו לקבורה לאחר שימותו במלחמה...

ללמדנו, עד כמה משמעותי כל מאמץ ומאמץ שאנו עושים בעבודת ה', וכמה יכול ההבדל בין מעשה שנעשה מתוך מאמץ גדול יותר לבין מעשה שנעשה מתוך מאמץ קטן יותר - להיות עצום ורב! מעתה, כאשר מזדמנת לפנינו מצוה לעשותה,

וכרוכה היא במאמץ כלשהו - עלינו להבין כי אין זה חסרון חלילה, אלא דווקא להיפך... מעלה עצומה מאין כמותה! שכן דווקא המאמץ הזה - הוא אשר יכול לזכותנו בשכר נפלא אשר אין לשער ואין לתאר, כי לפום צערא אגרא!

R. Nathan

7 ק"פ י"ב ק"פ

At times when a person works with others for a worthwhile project, he might feel resentment if he sees that he is putting in more effort than someone else. But whenever the work you are doing is worthwhile, the extra effort you put into it elevates you. This knowledge should give you even greater pleasure when you put much time and energy into any spiritual endeavor. It is proper to try to motivate others to put in their best efforts. But your main focus should be on how you are gaining by your good deeds.

This is an especially important lesson for young children. When a parent tells a child to do something, very frequently the child will exclaim, "But the other children are not doing it." While parents must make certain not to be showing any favoritism, children need to gain the awareness that the more they do, the greater they are. When Shem did more than Yefes, he didn't complain that he was being taken advantage of. Honoring parents is a privilege. The more one is privileged, the more fortunate one is.

מדוע זכו בניו של שם לשכר הרבה יותר גדול מאשר צאצאי יפת, שואל הגר"מ קט"ץ זצ"ל בספרו "באר מחוקק" (מובא בספר "עץ הדעת-טעלזי"), הרי שם ויפת עשו אותה המצוה, שכיסו את ערות אביהם בשמלה?

עלינו ללמוד מכאן יסוד גדול וחשוב: מצוה שלימה, הינה מצוה הנעשית מתוך התאמצות והתמסרות! ללא זה, יש חסרון בעצם קיום המצוה. זאת למדנו משם שהתאמץ יותר בביצוע המצוה, והואיל ומצותו היתה שלימה, זכה לשכר הגדול.

מצאנו גם את ההפך, שעל אי התאמצות נענשו בעונש גדול. בפרשת וישלח (בראשית לה) נאמר: "ויואמר אלקים אל יעקב: קום, עלה בית אל ושב שם, ועשה שם מזבח לא-ל הנראה אליך בברוך מפני עשו אחיך." מפרש רש"י: "קום עלה, לפי שאיחרת בדרך נעשית, ובא לך זאת מבתך." רואים אנו שמאחר שלא התמסר לקיים את הבטחתו ואת הנדר אשר נדר: "אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה וגו' והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים" (שם, כח), נענש בעונש קשה ומר - צרת דינה בתו.

מכאן שעבודה שלימה היא כאשר מקיימים את המצוה מתוך יגיעה והתמסרות. הוי אומר שהתאמצות במצוה, אינה תוספת מעלה בעלמא, אלא היא חלק מעצם המצוה ועיקרה.

16 9 THROUGH THE PRISM OF TORAH

worn on a garment. Yefes showed respect for his father's body and his progeny, Gog and Magog, would have their bodies interred in Eretz Yisroel.

Both sons were recompensated but with such a difference! Shem, who acted with alacrity and zeal, received a mitzvah to be performed in one's lifetime, equal in reward to all the other mitzvos put together and for every moment that the tzitzis are worn. In stark contrast, Yefes was only promised an honourable burial after death. Furthermore, the mitzvah of tzitzis was granted at Sinai, less than eight hundred years after the episode, whereas the offspring of Yefes will have to wait until the end of days to be interred in Eretz Yisroel.

The difference, however, does not even end there. After that incident, Noach said to his children, וישכן באהלי שם, which Rashi explains as meaning that the first בית המקדש would be built by Shem's descendant and the Divine presence would reside there. On the other hand, יפת אלקים ליפת - a grandchild of Yefes, namely Koresh, would help to build the Second Temple, but the Shechinah would be absent.

Two people did exactly what the Shulchan Aruch required of them and honoured their father, but there the similarity ends. Shem infused his performance with love and fervour, in contrast to Yefes. In consequence, his action was in a class of its own, and his reward surpassed that of his brother's beyond compare. That little bit of extra effort and feeling is so worthwhile.

מבוא השער 5 הנה (צ"ל ט"ה) סג 12

הרי שגדר העבודה הוא: הוספה באיכות. אין הגמרא נוקטת דוגמה של שונה מאה דפים ואחד, שזאת היתה הוספה בכמות, אלא בשונה אותו ענין מאה פעמים ואחד, שהוא שואף לידעיה יותר ברורה ומוסיף באיכות ידיעת התורה שלו, וזאת היא עבודה. על הוספה בכמות נאמר במשנה שלהי מנחות: אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים, וכמוכן שכל אחד נותן כפי יכולתו ולא פחות מזה (תוי"ט שם).

במעשי המצוות שוים כל הדורות וכל האנשים, כגאונים וצדיקים כפשוטי העם. כולם מניחין אותם תפלין, כולם לובשים אותן ציציות. נבדלים זה מזה באיכות המעשה; איכות הוא הבירור וההעמקה בלימוד, הכוונה בתפלה, הפנימיות באהבה ויראה.

אדם לעמל יולד

10

הגר"י סלנטר במכתביו (איג' יז) כותב דברים נוראים אודות התוצאות המתחייבות מהעבודת לה: "יבזאת הלא נודע כי 'אדם לעמל יולד' (תכלית בריאת האדם - לעמל התורה והמצוות. ומהו עמל?) ללחום מלחמת מצוה (כל חיי האדם הם אתגר של מלחמה, מלחמה לעשיר בניסיונות העושר, ולעני עם קשיי העוני וכ"ו) והחובה עליו להתייגע בעבודת ה', לא

ילקוט לקח טוב נא

11

ויש לנו ללמוד מזה מוסר השכל. שני בני אדם עשו מצוה אחת. האחד בכוונה ובחלהבות - כלומר בחיות של רמי"ח איבריו ושס"ה גידיו - שכרו מידה כנגד מידה; בבגד של אדם חי המתחייב בציצית. השני שאמנם ג"כ קיים את אותה המצוה, אבל רק נגרר אחרי חברו ועשה אותה כמצוות אנשים מלומדה, כיון שלא היתה במעשה שלו אותה החיות שהיתה לחברו, יקבל את שכרו ג"כ במידה כנגד מידה - לא בבגד מחיים, אלא בכיסוי עפר למתים במלחמה כאשר זרעו יזכה לקבורה.

בנקודה נוספת אנו מוצאים כאן מידה כנגד מידה. שם שנודרו בקיום המצוה, קיבל את שכרו בזריזות, שכן כבר מעת מתן תורה זכה זרעו במצות ציצית. משא"כ יפת שנתרשל, הוא יקבל את שכרו בתקופה הרבה יותר מאוחרת, דהיינו במלחמת גוג ומגוג באחרית הימים.

בענין גודל מעלת ההתאמצות בעבודת ה' מוסיף הגר"מ רובנן זצ"ל בספרו "זפנין מאיר" ומביא את דברי הגמ' בחגיגה (ט'): "א"ל בר הי להלל מאי דכתיב (מלאכי ג') 'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו', היינו צדיק עובד אלקים, היינו רשע היינו אשר לא עבדו". א"ל: "יעבדו ולא עבדו תרוויחו צדיקים גמורים נינהו, ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחת". א"ל: "משום חדא זימנא קרי ליה לא עבדו". א"ל: "הן, צא ולמד משוק של חמרין; פרסי בוזא חד עשר פרסי בתרי זוזא".

דבר נפלא מחדשת לנו הגמרא: אפילו אם אדם עמל הרבה עד שלמד פרקו מאה פעמים, עדיין רחוק הוא מאד מדרגתו של זה שטרם והתאמץ ללמוד פעם נוספת. מדרגתו לעומת השני היא בבחינת "לא עבדו". למדנו כאן עד כמה חשובה היא ההתאמצות, וכמו ש"שבתם וראיתם" הבדל גדול בין צדיק לרשע כך "ושבתם וראיתם" הבדל בין שני צדיקים גמורים שאחד ע"י שהתאמץ בלמודו הוא בבחינת "עבדו", והשני בלי התאמצות יתירה הוא בבחינת "לא עבדו".

הבדל זה הוא שמחלק בין גודל מצותו של שם, לעומת המצוה שקיים באותו המעשה אחיו יפת. ומכיון ששם נתאמץ במצוה והיה בגדר "עבדו", מדיגש הפסוק את מעלתו של שם וייקח שם ויפתי, זאת למרות ששניהם לקחו.

בין עובד אלקים לאשר לא עבדו

"ויקח שם ויפת את השמלה וגוי' ויכסו' וגוי' (בראשית ט, כג)
"אין כתיב ויקחו אלא ויקח, לימד על שם שנתאמץ במצוה
יותר מיפת לכך זכו בניו לטלית של ציצית ויפת זכה
לקבורה לבניו" וכי' (רש"י)

מפליא הדבר. וכי מה נוגעת ההתאמצות לעצם הלקיחה? כלום. מפני
שיפת התאמץ פחות, יש לזקוף את ה"לקיחה" על חשבוננו של שם, שהתאמץ
יותר?...

היתכן, כי כל אותן זכויות עצומות, זכה בהם שם בלבד, רק משום
שהתאמץ יותר? הלא גם יפת "לקח". להיכן נעלמה לקיחתו, וכי לא ראויה
היא לכלום? - מדוע?

- כי האדם אינו נמדד רק במפעליו ובפעולותיו. האדם נמדד בעיקר בכך
שבא וממלא אחר יעודיו ופקודותיו.

- שניהם עשו אותו מעשה. לשניהם, גם לשם גם ליפת, אותו חלק. ואף
על פי כן, אם יתכן להתאמץ יותר, הרי אז לא בא יפת ליעודו.

ולא זו בלבד, אלא שעצם הפעולה מתייחסת רק למי שהשקיע בה את כל
כוחותיו. וככל שקרוב הוא אל יעודו ופקודתו, כך מתייחסת הפעולה על שמו.
ואם רחוק היה יפת מיעודו, משום שמסוגל היה להתאמץ יותר, הרי עצם
"לקיחתו" אינה חשובה כל-כך, ואילו לקיחתו של שם, גררה אחריה את
ההתייחסות של כל ה"ויקח" על כל הכלול בו.

בין נבין גם את מאמר חז"ל (חגיגה ט): "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע
בין עובד אלקים לאשר לא עבדו וכי' אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים
לשונה פרקו מאה פעמים ואחד". - זה לעומת זה, מי שלא עבד אלקים,
לעומת עבדו.

לכאורה, התייחסו שאינו דומה, אבל מכאן ועד לקרוא לו "לא עבדו"?!
היתכן?!

✠ - "עובד", קרוי זה אשר מנצל את כל ה"בכח" הטמון בו. גם אם יעבוד
הרבה יותר מאי מישחו אחר, עדיין יחשב "לא עבדו", משום שהוא עצמו
מסוגל לעבוד הרבה יותר.

עובד, הוא זה הממלא פקודה.

משל למה הדבר דומה, לשנים שהופקדו על ידי המלך לאותה עבודה, זה
לעבודת ארבע שעות וזה לעבודת שמונה שעות. זה שהופקד לעבודת ארבעת
השעות, מילא אחר המוטל עליו, ואילו זה שהופקד על עבודת שמונת השעות,
עבד שבע וחצי שעות מתוך השמונה.

זה שמילא אחר הפקודה ועבד את המוטל עליו, קיבל שכרו. זה שעבד
שבע וחצי מתוך שמונת השעות, בא על ענישו...

✠ כי מי שהופקד על עבודה כל שהיא, ועבד חלק הימנה, גם אם עמל רבות
והביא תועלת עצומה, אף על פי כן מרד הוא... לא יקבל אף לא שכר של רגע.
כי צווה על יותר. מסוגל ליותר, וקיים פחות...

- מי שמסוגל ללמוד מאה פעמים ואחת ולמד רק מאה, לא ענה על
פקודתו, לא מילא אחר הציווי.

- לא עבד את השם.

✠ כי עבודת השם היא קודם כל ובראש ובראשונה, לעשות את מה
שמסוגלים.

וזוהי בעצם הרבותא של "רבותינו" שאמרו (סנהדרין קה). כי נח בדורו
של אברהם "לא היה נחשב לכלום".

- האם יתכן לומר כך על נח, מפעליו ופעולותיו, הלא סוף כל סוף
התורה העידה עליו (בראשית ו, ט) כי "איש צדיק תמים" היה, ובכל זאת
בדורו של אברהם, לא היה נחשב לכלום.

ללמד, כי מי שמסוגל להיות מרגלית, ואינו כן, הריהו לא נחשב לכלום.
מי שמסוגל להיות אברהם ואינו כן, לא נחשב לכלום.

* עלינו איפוא, להשתדל, ללמוד את עצמנו, את כוחותינו ואת יכולת
השגתנו, ולעמוד במשימת המשימות המוטלת עלינו, - למלא את הפקודה,
להיות עובד השם בהתאם ליכולתנו והנפלאות.

Sider Mussar

distraction. The question is self-evident. Why was Yaakov
criticized for this well-intentioned desire? Was it not for spiritual
purposes?

To answer this question we must look at man's purpose in this
world from a different perspective. This world was not created in
order to afford people the opportunity to serve God in tranquility and
repose. Rather, this world is a place where one is to serve God while
overcoming obstacles and impediments in the face of adversity and
enmity. Thus, *Better one [deed] accomplished in hardship than a hundred [deeds] done with
ease (Avos d R' Nosson 3:6).*

The Mishnah in Avos underscores this concept. *In
proportion to the pain is the reward (Avos 5:26). If the reward
increases in proportion to the hardship, it must be that a human
being's primary task in this world is to overcome those hardships and
difficulties in his service of his Creator.*

שפתי חיים

שבו

רק מה שטבעו מניחו מעצמו ומה שהוא קצת כבדות להזניח, כי בזה
האופן אין האדם עובד את ה' רק הטבע עושה שלה ויוכל להקרא
חלילה פורק עול, כאשר לא יתן שום יגיעה לעבודת ה' ית"ש רק
לשמור מה שאין עליו עול. וזאת הוא היסוד מעבודת (לשון "עבודת")
האדם לבוראו ית"ש, לשמור ולעשות גם מה שאין לבו חפץ, כי אם
לא ישים האדם לבו ונפשו לעשות נגד רצון לבבו הרי הוא עלול לכל
עבירות שבתורה ר"ל, גם אותן שאינו עובר עליהן מצד הרגילו וטבעו.
כי ההרגל והטבע מתחלפים מסיבות צדדיות כאשר יאלצם כח אחר
המגד לזה".

"כדומה (דוגמא לכך): איש המתמיד בלימודו מצד הרגילו וטבעו
יש לו כח נסתר המשתוקק לכסף, והכח אינו ניכר יען כי אין לו
דרך לזה, כי מצבו ותהלוכתו אינו דרך המסחור ולא ראה כסף מימיו
ממילא אין להכח נושא במה להאחז, כי הכוחות שבאדם כל זמן שאין
להם דבר חושי במה להאחז, נסתרים המה בפנימיות הנפש כל יראו
החוצה גם בל נודעו. אכן כאשר יהיה איזה סיבה שיצטרך לאחוז מה
במסחור לטרף ביתו וכיוצא, יוכל להתפרץ כח הלזה בקשת הכסף
עד אשר יוניח כמעט תלמודו לגמרי מחמת הכח הלזה, אשר לא היה
מאמין על עצמו בשום אופן איך יוכל להיות שיוניח כל כך לימודו, וכן
בכל הכוחות והענינים הטובים שבאדם יוכלו להיות מופרים מכוחות
מתנגדים אשר בסיבה קטנה יתעוררו בחזקה להפר כל נתח טוב".

הגרי"ס מגלה טפח מכוחות הנפש של האדם: יתכן לקיים תורה ומצוות,
אמנם אם יבדוק היטב בעצמו יגלה שעושה רק דברים שטבעו מניחו, אבל
כשיודקק לדברים הדורשים ממנו ויתור כלשהו, אם זה ויתור על נוחיות, על
הנאה, או ויתור על הגבלה כלשהי, או שעליו לכבול את מידת הקנאה וכדו',
בזה כבר איננו מסוגל לעמוד. הנה כל מעשיו הם רק בגדר טבעו הרגיל וכל
ההשתדלות שעושה מסביב לכך הכל נכנס רק תחת גדר זה, ותו לא. אדם זה
אנו נוטים להגדירו כעובד ה' למחצה, כעובד ה' בצורה בלתי מושלמת. אבל

spiritual plane, in Gan Eden each tzaddik will dwell in his own huppah. What exactly this huppah will look like is directly contingent on the individual's level in the service of Hashem. No two structures will be identical, because no two people's accomplishments are identical; everyone shapes his own eternal reward. The problem is that everyone will see not only his own winnings, but those of the people around him as well. This is where things get uncomfortable.

For example, let us say Reuven and Shimon both did someone an identical favor. There was only one minor difference. Reuven did it with a sigh, perhaps rather annoyed at the time and trouble it involved, while Shimon did it with a smile, bringing joy to the recipient. If Reuven noticed the contrast at all, he probably considered it trivial. But this world's petty cash is Gan Eden's millions. The choicest of this world's prime real estate cannot begin to approach the most modest stake in the World to Come – and in this high return market, Shimon's extra smile earned him a palace for all eternity! Of course Reuven could have smiled too, and received a similar reward.

reshit, "for reshit." The purpose of creation is Torah, which is called reshit, and the Jewish people, who are also called reshit. Everything was geared towards bringing the Jews to Eretz Yisrael, where they would build the Bet HaMikdash and keep the Torah. After the Exodus from Egypt, there was an opportunity to bring this goal to fruition quickly and directly, by having the Jewish people take the short route to Eretz Yisrael through the land of the Philistines. Yet the Torah tells us, "And it was when Pharaoh sent out the nation, and God did not lead them by way of the land of the Philistines, because it was close (Shmot 13:17).

What? The whole of creation is waiting for fulfillment, and Hashem does not wish to use the shortcut, precisely because it is a shortcut?

The Midrash explains that the words "because it was close" do not refer to topography. They refer to the spiritual status of the Canaanite nation, who stood to be displaced by the arrival of the Jews in their territory. The Canaanites were not an especially noble nation. In fact, it would be more accurate to say that they were immoral savages with the basest of ethical codes. However, this nation did have some merit to its credit, and that merit was still "close." In the Divine scheme, it was still fresh and new, and it earned these

people, depraved as they were, another forty years in their original homeland. What was this great merit which had not yet gone stale?

האמת, אומר הגרייס, אין עבודת ה' למחצה. החובה האמיתית היא להתייגע בכל כוח לעבודת ה' ולא רק מה שטבעו מניחו. מי שאיננו מתייגע, כלומר אינו מתאמץ מעבר לגבולי הטבע שלו, אלא נעצר מכל דבר הדרוש מאמץ, יוכל להקרא חלילה פורק עול.

יסוד העבודות הוא לקיים דברים אף שלא נוח לעשותם. זאת ועוד, אם נוהג רק לפי טבעו והרגליו, הרי הוא בסכנה גדולה ועלול הוא להגיע לכל עבירות שכתורה, כי אף שהולך כעת בדרך הישרה, זהו מכיון שהוא מצוי בחברה ובסביבה המאפשרת לו לנהוג כך, אבל אם אך יגיע למקום אחר שבו אין הטבע מניחו לשמור, שוב מסוגל הוא להגיע לידי כך שיעבור על כל עבירות

ויש לבאר הא דעבור התאמצות במצוה זוכים למלית של מצוה. דההידוש במלית של מצוה הוא בכח ההתפשטות של המצוה על הבגד, דהבגד נעשה אף הוא חפצא של מצוה. כח התפשטות זה בא ע"י ההתאמצות במצוה. ישנה עבודה הנעשית בכוחות הטבעיים, בלא התגברות על הקשיים הטבעיים, דמניח עצמו על הטבע, אך ההתאמצות במצוה היא העבודה הנעשית מתוך התגברות על הקושי הפנימי הטבעי, וביציאה מן המסגרת של הגבולות הטבעיים. עבודה כזו יש בכחה להמשיך את אור הקדושה מעבר לגבולותיה של המצוה עד שהוא מתפשט גם לבגד הטבעי.

היקרים האלו וישתדל בהם ביתר שאת, יבחין בשינוי שיחול בו בבא העת, וידע שהסיבה להצלחתו של האחד על פני השני, אינה תוצאת חכמתו היתרה או כשרונותיו הברוכים, אלא תוצאת המאמץ הנוסף, והשאיפה הטהורה שהשקיע הוא בראשית הדרך, יותר מחברו.

גם התוספת שיש בדברינו אלו על האמור כבר, מקרא הוא שאנו למדין באורם של חכמים, בדברי הכתוב בהמשך הפרשה (בראשית ט כג): 'ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחרונים וגו'', ודייקו רבותינו שמתוך השכתוב מדבר בלשון יחיד נראה, שעל אף ששם ויפת טרחו יחדיו במצוה זו וחטו בכל מאודם על כבוד אביהם, בכל זאת עיקר המאמץ נזקף לזכותו של שם, שהתאמץ במצוה זו יותר מיפת. וחילוק זה שהיה ביניהם בשיעור המאמץ, אף שאין הוא נראה לעיני בשר ודם, גלוי הוא לפני החופש כל חדרי בטן, ולפיכך אף שבמעשה לא נבחן ההפרש שביניהם בגילוי, הרי שכלפי השכר, תהומות יחצון בין שכרו של זה לשכרו של זה. שבגין המאמץ היתר הזה, זכה שם למצות ציצית, ואילו יפת זכה לקבורה. זה זכה למצוה יקרה ששקולה כנגד על המצות, וזה זכה שיעשו עמו חסד באחריתו.

יתכן אם כן שהפרש קל בראשית, יגרום ששכר אותו המעשה, יעשה בסופו של דבר בחינה נפרדת ושונה לחלוטין משכר המעשה הדומה לו. נמצא שההשקעה איננה נמדדת רק בבחינת השכר וההפסד, אלא גם בגוף השכר עצמו יתכנו מדרגות מדרגות, גם בין כל אותם שזכו לתורה, לא ראי זה כראי זה, יש מי שיוצא ותלמודו בידו, ויש שמשנתו עשויה קרעים קרעים, ואף ששניהם למדו היטב ואפשר שאף למדו בחברותא, מ"מ לא כפי שהדבר נראה לעינים נראה הוא ללבבות, ורק העתיד יגלה כמה נחושה היתה ההחלטה, כמה אמיצה היתה הקבלה, ומה נכון היה להקריב עבור השגתה, ובהפרש כל שהוא בשורש תבחן התולדה.

'כחציים ביד גיבור כן בני הנעורים אשרי מי שמילא את אשפתו מהם'. המשכיל ע"ד אמת יתעלה ויתחזק מאלו הדברים, ויזכה ויראה אור בהתקיים בו מקרא שכתוב (תהלים קכו ה): 'הזורעים בדמעה', בזמן זה של ראשית זמן של זריעה, *ברינה יקצורו', לעת האחרית זמן קציר יבולו, כי תועיל לו דמעתו שבכה ויגיעתו שהתייגע, להצמיח פרי הלולים מבורך ומפואר.

At the funeral procession of our Forefather Yaakov, "the inhabitants of the land of Canaan saw the mourning in the threshing floor of Atad and they said, this is a profound mourning for Egypt" (Bereshit 50:11). Our Sages say that they paid their respects at the funeral. Some took the packs off their backs and stood. Others loosened their belts, apparently a sign of mourning in those days, while others raised their fingers and pointed at the procession, commenting on the loss to Egypt. Hundreds of years later, these few moments, and those few gestures, gained an entire nation an extension on a richly deserved decree of expulsion. For this show of respect, not yet outdated in God's Eyes, the Jewish people were sent to wander about in the desert for an additional forty years. Hashem's Own blueprint was put on hold for the sake of a minor gesture.

23b סב דעת ביאורים תורה

ויקה שם ויפת (ט, כג). וברש"י: לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת לכך זכו בניו לטלית של ציצית ויפת זכה לקבורה לבניו וכי' וחס שבזה את אביו נאמר בזרעו (ישעיה כ) כן ינהג מלך אשור וגו' נערים וקנים ערום ויהי' וחשופי ש' וגו'. יסוד הדברים שמדובר כאן מענין כבוד הבריות. כי שם יפת שכיבדו את אביהם זכו, מדה כנגד מדה, לכבוד הענין של בגדים הוא שהם מכבדים את האדם, וכמו שאמר חז"ל (שבת ק"ג) שרבי יוחנן קרא למאניה מכבודתי. ואצל בגדי כהונה אמר הכתוב (שמות כה ב) לכבוד ולתפארת. וברחמי שטלית של ציצית, שהוא בגד של מצוה, הוא כבוד ותפארת. וזכה לזה שם בשביל שכיבד את אביו, מדה כנגד מדה. וכן קבורה הוא ענין של כבוד, כמו שמצינו (ברכות יט): שמת מצוה דוחה פסח מפני כבוד הבריות. וחס שביזה את אביו, שלמו לו, מדה כנגד מדה, להיות בבזיון.

27

כי הנה אישיותו של האדם מורכבת ממכה חלקים - נטיות, תכונות, ורצונות, ומצינו כמה חלוקות במבנה האישיות. אחת החלוקות הידועות היא החלוקה של נפש, רוח, ונשמה, שמוכא הרבה בספרי המקובלים. אמנם יסודות חלוקה זו מבוארים גם בדרך הפשט. כדלהלן.

בחינת 'נפש' הוא כח החיים הבסיסי של האדם המעניק חיוניות לגוף הבשר, ובחינה זו קיימת גם אצל בהמה. וב'נפש' מוטבעים הרצונות הבסיסיים הנמשכים מרצון החיים וצרכי הגוף, רצון לאכילה ושתייה, רצון למנוחה, רגש של הזירות מסכנות. וכדומה.

בחינה יותר רמה היא ה'רוח', והיא רוח החיים שבאדם שממנו באים כל רגשותיו ותכונותיו, כגון שמחה, צער, כעס, קנאה, נקמה, גאווה, פחד, דאגה. ובמידה מסויימת יש לפעמים בחינת 'רוח' גם בבדלי חיים, כגון פחד כעס ונקמה. ורגשות טבעיים אלו גם מדריכים את האדם בהנהגות נימוסיות שהרגש רואה אותם כהנהגות נאות, והיינו משום שהם נאים וטובים לתיקון העולם.

ולמעלה מכל אלו פועל באדם כח ה'נשמה' - והוא הרגש המבין מה ראוי והגון ומה שלילי ואינו מוסרי. ויש בלב האדם מצפון המרגיש מה ראוי, ושואף לעשות צדקה ומשפט ולהתנהג ביושר ובחוסר, והוא מכח הנשמה האלוהית שבקרב. ואמנם כל שלושת הכוחות הללו פועלים ופועלים באישיותו של כל אדם, אולם ההבדלים בדרגת מעלת הבריות הם בשיעור השפעתם של כל אחד מכוחות אלו, כלומר איזה כח הוא המוביל והשולט ביותר באישיותו, הנפש, הרוח, או הנשמה.

והנה אלה שלשת בני נח, נתחלקו זה מזה בדרגת מעלתם, דהיינו שאצל בני חם פועל בעיקר כח הנפש היסודי, ואילו כוחות הרוח והנשמה משפיעים בו במידה מועטת ביותר. ואילו בני יפת הם יותר נכבדים, ובהם שולטת יותר תכונת ה'רוח', דהיינו הנהגות ונימוסים נאים המיוסדים על רגש היופי והגוי, והוא בחינת 'פיותו של יפת'. אולם בני 'שם' דהיינו עם ישראל שהם הנכבדים שבהם, בהם פועל בחזקה כח ה'נשמה', והיינו רגשות הקודש והמצפון המוסרי המדריכים את האדם להנהגות יושר וטוב. הגינות ועדינות.

שלשה תוארים לנח

בפסוק בו מתוארים מעלותיו של נח, מצויין בו שני מעלות 'נח איש צדיק תמים היה בדורותיו', 'את האלוקים התהלך נח' (ו. ט. טו). כלומר, האחד, שהיה צדיק ותמים במעשיו הישירים והטובים - 'איש צדיק תמים היה בדורותיו', ושנית היה עובד את ה' ומתהלך לפניו - 'את האלוקים התהלך נח'. והיינו מעלה יותר נשגבה מצדיק תמים, כלומר שלא זו בלבד שהיה צדיק במעשיו, היה גם מסור ונאמן לה'.
אולם בהמשך הפרשה מוגדר נח בתכונה נוספת - 'ויחל נח איש האדמה' (ו. ט). הרי שהוא מתואר בתור - 'איש האדמה'.
ובמדרש 'שלשה הם שהיו להוטים אחר האדמה ולא נמצא בהם תועלת, ואילו הן קיין נח ועוה"ה קיין היה עובד אדמה', 'נח איש האדמה', עוה"ה... 'כי אוהב אדמה היה' (ב"ר לה, ג).

כל אחד משלשת בני נח ירש אחד מתכונותיו והנה כתיב 'תחת אבותיך יהיו בניך', וכן איתא במשנה (ערוך פ"ב מ"ט) שהאב מנחיל לבנו את תכונותיו.
ונראה ששלוש תכונות אלו שהיו אצל נח נתחלקו אצל שלשת בניו, שם חם ויפת, וכל אחד נטל לעצמו אחד מתוארים אלו.

והיינו ש'שם' נטל ובירר החלק החשוב והנעלה של נח דהיינו 'את האלוקים התהלך נח', וכדכתיב 'הוא כהן לא-ל עליון' (יה, יח), ובחז"ל איתא שהיה זקן ויושב בשיבה 'בית מדרשו של שם ועבר' (ב"ר סג, ה). 'ויפת' נטל לחלקו את המעלה השניה שנאמרה בנח, דהיינו 'צדיק תמים', והיה אדם ישר במעשיו וברכיו, אך אינו בדרגת 'את האלוקים התהלך'. ואילו 'חם' נטל לעצמו את החלק הפחות דהיינו 'איש האדמה'.

ואכן סדר התוארים על נח מופיע בתורה כפי סדר זה במקביל לסדר תולדותם של הבנים, דהיינו 'צדיק תמים' - יפת, 'את האלוקים התהלך' - שם, 'איש האדמה' - חם. כי כך הוא סדר תולדותם - יפת. שם. חם. דיפת הוא הבכור כדכתיב 'אחי יפת הגדולי' (י, כא ועיי' רש"י שם וברמב"ן בריש הפרשה), ולכן נמנו בני יפת ראשונים בסדר תולדות בנייהם המפורטים בפרשה (י. ג). וחם הוא הקטן כדכתיב 'בנו הקטן' (ט, כד). ומה שהתורה הקדימה בכל מקום את שם הוא משום חשיבותו ומעלתו שעלה בזה על יפת.

25

נומק ההבדל בין שם ליפת במעשה התגלותו נח וכיסויו

והנה הבדלים יסודיים אלו באו לידי ביטוי במאורע אשר קבע את תפקידם של שלוש בני נח לזרעם אחריהם כל ימות עולם. והוא המאורע כאשר נח התגלה ביינו לאחר צאתו מן התיבה, וחס ביזה את אביו, ושם ויפת השגיחו על כבודו. ועבור זאת קילל נח את כנען ואת חם שיזו עבדי עבדים לדורות ואת שם ויפת בירך כל אחד כברכתו הראויה לו.

והנה נתבאר שם בדברי חז"ל שאף ששם ויפת שניהם נתכוונו לכבוד אביהם, היה הבדל ביניהם בדרגת מעשיהם. כמו שפירש רש"י בפסוק - 'ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אתורנית וכיסו את ערות אביהם' (ט, כג). - אין כתיב כאן ויקחו אלא ויקח, לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכה לקבורה לבניו וכי'.

ועיינו מה שביארנו בזה בפשוטו (בחלק ביאורי הפסוקים), אכן בעומק הדברים על דרך שנתבאר, נראה שלא בהתאמצות בפעולת המצוה בלבד הכתוב מדבר, אלא היה כאן הבדל מהותי הנוגע לעצם מעשה המצוה ומשמעותה, דהיינו ששם עסק במצוה מצד דביקותו בקדושת מצוות כיבוד אב, בהתאם לאופי דרך חייו אשר בחר להיות איש ההולך בדרכי האלוקים, ועסק במצוה מצד דביקותו באלוהים והליכתו בדרכיו הקדושים. ואילו יפת דבק בדרך זו מצד הנימוס ותיקון העולם שבדבר, וכפי דרכו שאזו בה שלקח לו ממידותיו של אביו רק את ההנהגה של 'צדיק תמים'.

26

יפת אלוקים ליפת ויטוב באחלי שם

וכנגד גישות שונות אלו מכוונים היו דבריו של נח אביהם, שעל שם אמר - 'ברוך ה' אלוקי שם' שהרי מעשיו נבעו מכח הליכתו עם האלוקים. ואילו יפת שכל מעשיו נבעו מצד היושר ויופי הנימוס וזכה לברכה 'יפת אלוקים ליפת', שיתגבר עוד ויעשה חיל במידת היופי והנימוס שניתן בה.

והנה חז"ל (מגילה ט) דרשו את הפסוק 'יפת אלוקים ליפת' על לשון יונית שהיא 'פיותו של יפת', ואכן חכמת יוון התייחדה בכך שהיה בהם חכמת נימוס ומוסר, אלא שההבדל בין חכמת יוון לחכמת התורה, שחכמת יוון היא חכמה אנושית של יופי ותיקון העולם, לעומת חכמת הקודש של התורה שהיא חכמה אלוהית של צדק מוחלט ועקרונות מוסר אמיתיים מצד עצמם (ועיי' לקמן בארוכה מאמר ג 'פיותו של יפת').

שם חם ויפת - נפש רוח ונשמה

וניתן לומר שתכונתם של שלשת בני נח מקבילים הם לשלשה חלקים בתכונת נפש האדם, הנקראים בספריים הקדושים - נפש, רוח, נשמה.

ויש לומר כי מטעם זה הוסיף נח את השם הויה בברכתו לשם: "ברוך ה' אלקי שם", לעומת מה שבירך את יפת רק בשם אלקים: "יפת אלקים ליפת". אולם עדיין צריך ביאור, באיזו בחינה התאמץ שם במצוה זו ויתר מפת עד כדי כך, כי בעוד שבני שם

נתעלו להיות עם הנבחר בני א"ל חי, נדחו היוונים בני יפת לגמרי מן הקדושה, עד שנהפכו לאויבי ה' הנלחמים כנגד בני שם וכנגד תורת ה'.

[ב]

יפת קיים המצוה להתייפות שלא לשמה

נקדים מה שביאר ה"שפת אמת" (חנוכה תרנ"ג ד"ה מזוזה בימין) שורש ההבדל בין שם ליפת, כי שם בן נח עשה מה שעשה לשמה בלי שום פניות, ואילו יפת אחיו הצטרף אליו רק שלא לשמה. והנה מבואר

בגמרא (שבת טג.ג): "מאי דכתיב (משלי ג טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, אלא בימינה אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא, אלא למיימינן בה אורך ימים איכא וכל שכן עושר וכבוד, למשמאלים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא". ופירש רש"י (ד"ה למשמאלין) בפירושו השני: "מיימינן בה עוסקין לשמה, משמאלים שלא לשמה". לפי זה אומר ה"שפת אמת" בלשון קדשו:

"והנה יפת היה לו חלק בקדושה, ומכל מקום אינו דומה לשם כמו שכתבנו שם מזה, דבשם כתיב ברוך ה' אלקי שם, והוא בחינת אורך ימים בימינה שהיתה כוונתו לשם שמים בלבד, וזה בחינת לשמה שנמצא רק בבני ישראל, לכן קיים לעד ונקרא אורך ימים והיא התורה. אבל ביפת שלא היה לגמרי לשמה נאמר יפת אלקים, והוא בחינת משמאלה עושר וכבוד."

ולכן היה לבניו קצת אחיזה כמו שכתוב וישכון באהלי שם, וזכה כורש [מבני בניו של יפת] לבנות בית המקדש, אכן באמת לא היו מוכנים לזה, והוסיפו להחטיא את בני ישראל, ולכן לבסוף נדחו כשעשו [היוונים] פרצות במקדש, ואז ניטל מהם זה השייכות, ונתברר כל הקדושה רק לבני ישראל, לאשר היו משמאלים בה ואיתא בגמרא (שבת פח.ה): למיימינים בה סמא דחיי ולמשמאלים סמא דמותא."

ויש להוסיף תבלין, על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות ז.ז): "מנא לן דשמא גרים, אמר רבי אלעזר, דאמר קרא (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ, אל תקדי שמות אלא שמות". וכן מצינו בגמרא (יומא פג.ז): "רבי מאיר הוא דייק בשמא". לפי זה יש לומר, כי שמו של "שם" מורה שנתכוון בכל מעשיו בלתי ל"שם" לברו, ואילו שמו של "יפת" מורה שנתכוון בכל מעשיו להתייפות" בפני בני אדם שלא לשמה.

"צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת"

אמנם יש לתמוה על כך ממה ששינו בגמרא (פסחים נ.ז): "אמר רב יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי *שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". הרי מבואר כי גם עבודת ה' שלא לשמה חשובה מאד, אם כן הן אמת כי יפת קיים

המצוות רק שלא לשמה בלי שום כוונה לשמה, לכן עליהם אומר הכתוב: "וחסד לאומים חטאת".

[ד]

"וישכון באהלי שם להיכנע בפני שם"

מעתה יש לומר, כי זה היה ההבדל בין שם ליפת, כי שם בן נח היה ירא שמים ועובד ה' גם במצוות שבין אדם למקום, כפי שמעיד עליו הכתוב (בראשית יד יח): "ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון". לכן כאשר כיסה את אביו נתכוון לשם שמים לקיים מצות כיבוד אב, ואפילו אם היה מקיים שלא לשמה הרי הוא בכלל מה שאמרו: "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה".

המצוה שלא לשמה כדי להתייפות בפני בני אדם, אולם הלא גם זה חשוב בעיני ה' ומדוע נדחו בניו מן הקדושה. ונראה לבאר הענין על פי מה ששינו בגמרא (כ"ב י.ז):

"תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו, בני מהו שאמר הכתוב (משלי יד לד) צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת. נענה רבי אליעזר ואמר, צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב (דברי הימים א יז כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, וחסד לאומים חטאת, כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושין חטא הוא להם, שאינם עושים אלא להתגדל בו, כמו שנאמר (עזרא ו.ט) די להוון מהקרבין ניהוהין לאלהה שמיא ומצליין לחיי מלכא ובנוהי".

פירוש: שהיו מקריבים קרבנות לאלקי השמים ומתפללים לחיי המלך ובניו, הרי שעשו הכל שלא לשמה רק למען כבוד עצמם לחיי המלך ובניו. ומקשה בגמרא:

"והתניא האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור". ומתריך: "לא קשיא, כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים". ופירש רש"י: "ישראל דעתן לשמים, בין יחיה בין לא יחיה, אינו מהרהר אחר מדת הדין, אבל עכ"ר"ם אינו נוטן אלא על מנת כן ואם לאו מתחרט".

נמצינו למדים מזה, כי אצל ישראל גם כאשר עושים שלא לשמה, הנה בתוך תוכו כוונתם לשמה אלא שמעריבים בה גם כוונה שלא לשמה כדי להתגבר על יצרם, לכן יפה אמרו: "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה", ופירשו המפרשים הכוונה בזה, כי ה"תוך" והפנימיות של שלא לשמה היא לשמה. אבל עובדי עבודה זרה עושים את

Sheim's outstanding quality was intellect. His name literally means "name." In order to ascribe a name to an object, one must first understand its essential purpose. For example, a table and a chair are both flat and have four legs. Why, then, do we call one a table and the other a chair? Because we perceive through our intellectual faculties that each has a different function. A name represents the essential nature of an object. Only the intellect can see beyond the external appearance and visible properties of something and glimpse the essence of its being. Sheim, like his modern-age descendants, the Jewish people (Semites), represents the intellectual approach to the world.

Yefes excelled in the trait of perceiving beauty of form. He valued symmetry, balance, and elegance in all their manifestations. In this respect the Greek Empire was a legacy of Yefes. The ancient Greek philosophers claimed to search after truth, but in fact what they pursued was intellectual beauty. Yefes values only that truth which is aesthetic and inherently symmetrical. He is not interested in the ugly truth.

The distinction between Sheim and Yefes is reflected in their decision-making processes: Sheim asks himself, "What is the right thing to

do in this situation?" while Yefes wonders, "What is the nice thing to do in this situation?"

Cham represents raw emotions, as his name implies — the literal meaning of *cham* is "hot." He reacts to the world emotionally. There is nothing inherently wrong with this trait. It would be a cold world indeed if Sheim and Yefes were in complete control. Humanity needs Cham's warmth. However, when emotion separates itself from intellect and aesthetic balance, it is liable to go on a wild rampage and destroy the world with its raw energy. The qualities of Cham cannot be allowed to run amok.

* For the world to achieve perfection, Cham must be controlled and subjugated to his two brothers; Yefes must continue to seek spiritual symmetry under the guidance of Sheim; and Sheim must lead the entire world to its final *tikun*.

There is an enormous disparity in the way Noach's two sons, Shem and Yefes, were rewarded for covering their father in this episode. A Rashi relates, Shem's reward was that his descendants received the *mitzvah* of *tzitzis* — a precept that would be observed by every male Jew in every generation, on every day of his life. For Yefes, though, the reward was confined to his descendants receiving a proper burial when they went out to war, rather than their dead bodies being left strewn across a battlefield.

Rashi explains that Shem's merit was greater because he made more effort than Yefes did to perform this *mitzvah*. Nevertheless, it is difficult to believe that a modicum of extra effort — a mere technical difference between the actions of the two — led to such a colossal difference between the two brothers' rewards. But how else can it be accounted for?

37 THE PRIDE OF THE GREEKS

* In general, the degree of effort a person invests is a measure of how committed he is to his goal. A person who has a powerful desire to become rich, to graduate first in his class, or to accomplish anything else will demonstrate a greater effort than one whose desire is weaker. Thus, Shem's greater effort bespoke a greater commitment. We may then infer that Shem and Yefes were driven by two entirely different ideals.

אולם יפת בן נח שלא קיבל עליו עול מלכות שמים, ולא עבד את ה' במצוות שבין אדם למקום, לכן הן אמת שהצטרף לשם אחיו לכסות את אביו, אבל מכיון שעשה כן רק שלא לשמה כדי להתייפות בפני אדם, לא שייך אצלו: "מתוך שלא לשמה בא לשמה", אלא כשאר גוים שעליהם אומר הכתוב: "וחסד לאומים חטאת".

אלא שבכל זאת, מכיון שלא נצטרף אל חם אחיו שפגם בכבוד אביו בראיה ובדיבור, וכבר אמרו חז"ל (ב"ק לה) "אין הקב"ה מקפה שבר כל בריה". לכן בירכו נח: "יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם". כלומר הן אמת כי מעשה יפת מצד עצמו שהיה רק להתייפות בפני בני אדם, הוא רחוק מלהיות בתכלית השלימות מכיון שעשה כן שלא לשמה, אולם בכל זאת: "יפת אלקים ליפת".

אבל התנאי לכך הוא: "וישכון באהלי שם", שיתחבר ויכנע לגמרי בפני שם שעובר את ה', כי בהיותו עובד את ה' לשמה יש בכוחו לתקן העבודה שלא לשמה של יפת,

ויש לדקדק מכיון שכבר נאמר בתחילת הכתוב: "וזכרתם את כל מצוות ה' ועשייתם אותם", לשם מה כפל לומר שנית: "למען תזכרו ועשייתם את כל מצוות והייתם קדושים לאלקיכם".

אך לפי האמור יש לומר, שהכתוב מלמדנו * לא רק לקיים מצוות ה' במעשה, אלא גם לקיים אותן לשם שמים כדי להיות קדושים לה'. לכן בתחילה אמר לקיים מצוות ה' בפועל: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשייתם אותם", כפי שעשה שם בן נח שבוכתו זכו ישראל למצות ציצית, "ולא תהוו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם", כפי שעשה חם בן נח שהלך אחרי מראה עיניו ויפגע בכבוד נח אביו.

ואם תאמר מדוע אם כן זכו דוק בני בניו של שם למצות ציצית ולא בני בניו של יפת, לכן מוסיף הכתוב לומר: "למען תזכרו ועשייתם את כל מצוות והייתם קדושים לאלקיכם", כלומר שתקיימו כל מצוות ה' לשם שמים כדי שתהיו קדושים לאלקיכם, כי זה היה ההבדל בין קיום המצוה על ידי שם לשם שמים ובין יפת שלא נחכוון לשם שמים.

To fully understand the situation, an examination of the moment described in the pesukim is necessary. Noach's son Cham had just emasculated his father¹³ and joyfully reported his actions to his brothers. As Rashi explains,¹⁴ Cham was driven by the desire to eliminate competition for their inheritance: As long as there were three brothers, the world would be divided only among them, but if Noach were to have additional children, they would have to share it with more heirs. In Cham's view, he had done the family a service by mutilating his father. What motivated Shem and Yefes to cover their father at that point?

* Yefes was the ancestor of the Greek nation,¹⁵ the people known for prizing the beauty of the unclad human body. It was a norm in ancient

Greece for athletes to engage in athletic activities while exposed.¹⁶ The Greeks believed the human body is an object of great beauty, and therefore promoted exposing it. This is evident from the tendency for paintings, sculptures and other forms of art to depict the body in an unclad state. For Yefes, then, there was certainly nothing objectionable about his father's body being exposed. The reason he covered his father was solely that Noah's body had been disfigured. Cham had mutilated his father, and a blemished body is a shameful thing to Greek sensitivities. If not for that disfigurement, Yefes would have seen nothing wrong with leaving his father uncovered. As a matter of fact, since Yefes was somewhat torn between the fact that he felt that the human body really should be unclad and the value of covering up a mutilated body, he was somewhat hesitant to cover up his father and not nearly as motivated to cover him as Shem.

40

IN THE DIVINE IMAGE

In *Parshas Bereishis*,¹⁷ the Torah relates that Adam and Chavah were not initially ashamed to be unclad. Rashi¹⁸ explains that until they ate from the *Eitz HaDaas*, they were not cognizant of any problem with being unclad. They were comfortable with their

nudity because they lacked a certain knowledge of why it was wrong. After they ate from the *Eitz HaDaas* and became aware that it was improper to be unclad, they made themselves waistcloths to cover their private areas.¹⁹ Afterwards Hashem honored Adam and Chavah by making them proper clothing.²⁰

The clothing that we wear serves a dual purpose: It covers our bodies, but it also gives us dignity.²¹ When a king or a prince dresses in royal garb, or even when a soldier wears a uniform, the purpose is more than merely preventing the wearer's flesh from being exposed. Garments such as these are also able to enhance his honor and dignity. Since the human body is made in Hashem's image,²² it has a special status and it is proper to honor things that are special by treating them with added respect and dignity. This is a recognition that should be reflected in the way we dress.

41

SHEM'S INITIATIVE

Thus, while Yefes, the forerunner of the Greek nation, had no objection to allowing a human being to be unclad, Shem understood

the profound significance of dressing the body. The human body is a royal entity, fashioned in the image of its Creator. Shem recognized that it must be dressed in order to enhance its dignity. Rather than merely hiding his father's nakedness, Shem was driven by the desire to elevate Noah by dressing him.

This thesis is supported by a subtle nuance in the *pasuk*. As Rashi points out, the word *vayikach* appears in the singular form to indicate that covering Noah was Shem's initiative. But the nature of that initiative becomes clearer when we consider the word the Torah uses in this *pasuk* for "garment." The Torah relates that Shem and Yefes took a "*שמלה*," which refers to a beautiful garment.²³ It is the use of the word *simlah* that specifies that the initiative was Shem's, rather than Yefes. As far as Yefes was concerned, any item would suffice to cover his father, even something as simple as a sheet, since his entire objective was to hide Noah's mutilation. However, Shem wanted much more than that: He wanted to use a *simlah*, something regal and elegant, to add to Noah's dignity. He was not merely attempting to spare his father from shame; he was also endeavoring to do something positive, to use the garment to add to his father's honor. As Rashi points out in his commentary, Shem expended more effort than Yefes in this *mitzvah*; this was the product of his commitment to adding to his father's dignity.

¹⁶ In fact the word gymnasium is derived from the Greek word "gymnos" which means naked (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/gymnasium>).

43

TZITZIS AS A MARK OF DISTINCTION

With this in mind, we can understand the vast disparity in the brothers' rewards. Shem and Yefes were each rewarded for exactly what they sought to achieve. For Shem, the purpose of dressing his father was to enhance his dignity; consequently, his descendants were rewarded with the *mitzvah* of *tzitzis*. Wearing *tzitzis* brings greater honor and dignity to a Jew because it marks him as a member of an elite group, identifying him as part of the Jewish nation — a member of God's team.²⁴ Like a graduate of a prestigious university who proudly wears his tassel to identify with his class, we wear these ritual fringes to identify with our exclusive heritage. The word *tzitzis* means tassels, which are never a functioning part of clothing, they are a deliberate decoration. As such, *tzitzis* is a garment that epitomizes the value of clothing that Shem understood — as a means of promoting and enhancing human dignity.

44

Meanwhile, the reward for Yefes was that his descendants would be buried in the aftermath of a devastating battle. In the course of that battle, many soldiers would lose their lives in gruesome ways, with their heads or limbs severed by the enemies' swords. From Yefes' perspective, while it may not be shameful for a body to be exposed while it is intact, it is certainly degrading for a mutilated body to be on display. Therefore, just as Yefes sought to protect his father from that embarrassment, his own descendants would later be spared from the shame of others seeing their disfigured bodies after their deaths. This reward was perfectly in consonance with Yefes's actions in this *parshah*.

The message of Shem and the legacy of the Jewish people is the understanding that man is made in the image of God. This is a recognition that spurs a person to grow, to improve himself and to strive throughout his life to be better. A thinking Jew will understand that every step he takes in life must be predicated on that recognition. This knowledge and understanding set us apart from contemporary society that has lost its moral compass.

45

הגדרה זו 'פיוטו של יפת' מגדירה את כללות הבדל ההשקפה בין התורה אשר ניתנה לבני שם, לבין החכמה אשר נחלו בני יפת, שכל עניינה אינה אלא 'פיוט'.

כי ישנם מצוות כמו כיבוד אב, וכמו לא תגנוב, ומצוות חסד והצדקה, שגם הגויים נוטים לעשותם למען הסדר הטוב, שכדי שלא יחרב העולם מוכרת הדבר שייטיב האדם עם רעהו, ובכדי שלא ידעו ולא ישחיתו אנשים את זולתם צריך העולם 'סדר חברתי', בבחינת 'אלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו' (אבות פ"ג מ"ב). וכמו כן דרכי הגימנסיה וחוקי התרבות של הגויים מטרתם להשיג חיים נוחים, והנהגה נאה העושה רושם טוב.

אך התורה הקדושה היא עניין שונה לגמרי, התורה אין כוונתה לתת סדר ואירגון לעולם. יסוד מצוות התורה היא הקדושה שבהם וכמו שאנו אומרים בברכת כל המצוות - 'אשר קדשנו במצותיו'. וככתוב 'למען תזכרו ועשייתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלוקיכם' (במדבר טו, ז).

התורה אף אינה 'תרבות של מוסר'. מצוות התורה שירדו מן השמים, אינם מצד תרבות של 'אינטלגנציה' אנושית. התורה באה ללמד את ישראל הנהגה קדושה, וכך נאמרו בפרשת 'קדושים תהיו' מצוות של ואהבת לרעך כמוך, ואיסור רכילות, הידור פני שיבה, ופרט ועוללות. איסור הונאת משקלות. כי כל המצוות שבתורה מטרתם היא, 'קדושים תהיו' (ויקרא יט, ז), 'כי עם קדוש אתה לה' אלוהיך' (דברים י, ז).

אין די שגריש כי גניבה הוא ענין שאינו נאה, או שהשבת אבידה היא הנהגה משוכחת יפה ותרבותית. צריך יהודי לחוש, את הקדושה של הנהגת התורה והמצוות. כי לגנוב הוא לא רק חסרון באנושיות אלא הוא גם פגם וחילול הקדושה של האיש היהודי. הנהגת 'דרך ארץ' היא

הנהגה אנושית יפה ומתוקנת, אבל לא לזה ניתנה תורה. 'דרך ארץ קדמה לתורה' - דרך ארץ היא דרך אנושיות שלפני התורה, אולם התורה עצמה באה להוסיף ולתת לישראל הנהגה קודש.